

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

узагальнювати матеріали, отримані в ході роботи з дітьми, за допомогою різних дослідницьких методик у вигляді звіту; оцінювати рівень розвитку своїх професійних здібностей і складати план подальшого професійного удосконалення та формувати свою професійну компетентність.

Список використаних джерел

1. Блонский П. П. Мои воспоминания. М. / П. П. Блонский. – М. : Просвещение, 1971. – 326 с.
2. Золотухіна С. Т. Проблема професійно-педагогічної компетентності в історичній ретроспективі // С. Т. Золотухіна, Л. Д. Зеленська // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. акад. І.Ф.Прокопенка, чл.-кор. В.І.Лозової.- Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2012. – Вип. 40. – Ч. 2. – С. 145-152.

УДК 378.147

**АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ДУХОВНО НАСИЧЕНОГО
РОЗВИВАЛЬНО-ТВОРЧОГО СЕРЕДОВИЩА В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНИХ ГРУП**

Н. Д. Кабусь, м. Харків

У дослідженні обґрунтовано важливість створення духовно насиченого розвивально-творчого середовища в контексті підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до професійної діяльності зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку. Визначено суть, складові, способи створення такого середовища з метою забезпечення духовно-творчого, особистісно-соціального, суб'єктного розвитку представників різних соціальних груп.

Ключові слова: *духовно насичене розвивально-творче середовище, сталий розвиток, соціальна група, майбутні фахівці соціальної сфери, підготовка.*

The study substantiates the importance of creating spiritual full-filled, developmental and creative environment in the context of training future experts of social sphere for professional activities on stimulation of social groups towards sustainable development. The essence, components, ways of creating such environment in order to provide spiritual and creative, personal and social, subjective development of representatives of various social groups have been determined.

Key words: *spiritual full-filled, development and creative environment, sustainable development, social group, future experts of social sphere, training.*

Як відомо, однією з провідних функцій соціального педагога, соціального працівника як фахівців у галузі соціального виховання є створення розвивально-виховного середовища в процесі професійної діяльності (зокрема, в загальноосвітніх навчальних закладах й інших соціальних сферах), яке б сприяло позитивній соціалізації особистості, її становленню як соціального суб'єкта, здатного до гармонійної взаємодії з навколишнім світом, самоствердженню через позитивні вчинки. Водночас набуття майбутніми фахівцями вмінь створювати таке середовище має відбуватися під час навчання в університеті. У контексті підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до діяльності зі стимулювання соціальних груп

(зокрема дітей, молоді, дорослих, сім'ї) до сталого розвитку, що є предметом нашого дослідження, важливим є створення духовно насиченого розвивально-творчого середовища в процесі професійної підготовки з одночасним формуванням у студентів установки на створення відповідного середовища у процесі професійної діяльності.

Важливість такої діяльності зумовлена тим, що вихід на рівень сталого розвитку на будь-якому рівні (особистості, соціальної групи, суспільства загалом) можливий за умови розвитку духовності, творчих і суб'єктних якостей особистості, її становлення як відповідального суб'єкта власної життєдіяльності й соціального суб'єкта, здатного об'єднувати зусилля для сталого прогресивного розвитку суспільства.

У зв'язку з цим створення середовища, яке б сприяло духовно-творчому, особистісно-соціальному, суб'єктно-діяльнісному розвитку представників різних соціальних груп, де зовнішні стимулювальні чинники активізують внутрішні механізми їхнього саморозвитку й самоорганізації, що забезпечує не розвиток "зовні", а вихід на рівень самоуправління власним розвитком, спонукає відповідально творити власний життєвий простір, є завданням безсумнівної актуальності. Крім того, саме створення сприятливого середовища є важливою умовою ефективності соціального виховання, котре, будучи надзвичайно духовно насиченим і творчоємним процесом, має особливе значення в контексті сталого розвитку. Науковці відзначають: глобальний рівень загострення суперечностей у різних сферах життєдіяльності суспільства порушує питання проблеми соціального виховання й просвіти населення на рівень цивілізаційної, оскільки вона пов'язана із сучасним станом цивілізації та майбутнім етапом її розвитку. Нині розвиток особистості як відповідального соціального суб'єкта, представника родини, громади, нації, цивілізації, здатного прогнозувати, передбачати наслідки своїх дій, попереджати й творчо вирішувати проблеми, що виникають, усвідомлювати відповідальність за результати власної життєдіяльності й індивідуальний внесок у процес суспільних перетворень, спроможного спільно діяти для вирішення важливих суспільних завдань, підвищення рівня цілісності й консолідованості соціуму, сталого прогресивного розвитку суспільства, є завданнями життєвої значущості, умовою виживання людства.

Отже, у контексті підготовки майбутніх соціальних педагогів до сталого розвитку соціальних груп важливим є посилення духовно-ціннісного, творчого й розвивального векторів освітнього середовища в навчальному закладі з метою формування їхньої здатності до створення відповідного середовища під час професійної діяльності. При цьому під духовно-насиченим розвивально-творчим середовищем, що створюється в процесі підготовки майбутніх фахівців, розуміємо сукупність умов (навчально-виховних, соціально-психологічних, змістовно-методичних, організаційно-управлінських), котрі сприяють духовно-творчому й професійно-суб'єктному розвитку майбутніх фахівців, забезпечують їхню активну діяльність щодо здобуття системи професійних знань, набуття стійкої системи духовно-ціннісних орієнтирів і практичних умінь створювати відповідну атмосферу

у професійній діяльності з метою стимулювання соціальних груп до сталого розвитку.

Створення такого середовища відбувається завдяки посиленню духовно-ціннісного й розвивально-творчого векторів усіх видів діяльності у процесі професійної підготовки – навчальної, виховної, практичної, волонтерської, науково-дослідницької, самоосвітньої, які спрямовані на здобуття досвіду здійснення різних видів соціально-педагогічної діяльності в контексті стимулювання соціальних груп до сталого розвитку, зокрема, розробку й реалізацію соціально-виховних, мотиваційних, рекламно-інформаційних, просвітницьких, профілактичних заходів в процесі волонтерської й практичної діяльності, соціальної реклами, соціально-педагогічних проектів, програм залучення виховного потенціалу соціуму для створення духовно насиченого розвивального середовища у мікросоціумі. Майбутні соціальні педагоги мають також усвідомлювати, що духовно насичене розвивально-творче середовище створюється через усі види соціально-педагогічної діяльності (соціально-виховну, просвітницьку, рекламно-інформаційну превентивну, корекційно-реабілітаційну), які в ньому ж і реалізуються.

Провідною ідеєю створення духовно насиченого розвивально-творчого освітнього середовища є залучення до цього процесу всіх суб'єктів педагогічного процесу, у тому числі самих студентів, які приймають участь у його створенні, набувають чіткої установки на створення відповідного середовища в процесі професійної діяльності, а також умінь налагоджувати духовно насичену розвивально-творчу атмосферу під час проведення соціально-виховних, волонтерських заходів, у процесі практичної діяльності.

Основними структурними складовими духовно насиченого розвивально-творчого освітнього середовища є соціально-психологічна, духовно-ціннісна, креативно-діяльнісна, розвивально-суб'єктна й ресурсна, котрі є інваріантними для створення такого середовища як під час навчання, так і у процесі професійної діяльності. Так, соціально-психологічна складова відображає налагодження суб'єкт-суб'єктної діалогічної взаємодії всіх учасників освітнього процесу, створення емоційно насиченої атмосфери навчального співробітництва, творчого духу, взаємозбагачення, вільного простору для розкриття і реалізації власної індивідуальності. Духовно-ціннісна складова характеризує духовне насичення процесу професійної підготовки й надалі – діяльності зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку з метою: 1) осмислення суб'єктами основних законів і закономірностей ефективної життєдіяльності й сталого розвитку людини та суспільства, 2) формування стійкої системи цінностей сталого розвитку й відповідної системи переконань; 3) усвідомлення необхідності гармонізації на всіх рівнях: особистісного і соціального, розуму і духу, матеріального і духовного; почуттєвої, мисленнєвої сфер особистості; мислення, почуттів, волі між собою; взаємовідносин людини з самою собою, іншими людьми, природою, культурою, світом в цілому; 4) стимулювання суб'єктів до конкретної діяльності зі ствердження позитивних цінностей у життєдіяльності.

Креативно-діяльнісна складова середовища відбиває його спрямованість на стимулювання майбутніх фахівців до професійної творчості для розробки й реалізації мотиваційних, соціально-виховних, колективних творчих заходів, які б

сприяли розвитку особистості як відповідального творця власного і суспільного життя, формуванню творчого підходу до життєдіяльності, здатності творчо відповідати на виклики, стимулювали до діяльності з власного саморозвитку, соціальної творчості з метою удосконалення суспільного буття.

Розвивально-суб'єктна складова середовища характеризує його спрямованість на становлення майбутніх фахівців як суб'єктів професійної діяльності зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку, здатних до професійно-творчого удосконалення й, відповідно, орієнтує їх діяльність на розробку засобів розвитку суб'єктності представників різних соціальних груп – їх становлення як суб'єктів життєдіяльності, соціальних суб'єктів і суб'єктів культури, здатних до рефлексивної саморегуляції, самоорганізації й саморозвитку. Ресурсна складова відображає насичення середовища інформаційними, педагогічними, соціально-педагогічними, людськими ресурсами, залучення до його створення всіх суб'єктів педагогічного процесу – викладачів, студентського самоврядування, представників громадських, волонтерських організацій, а також студентів усіх курсів з подальшим формуванням їхньої здатності долучати всіх можливих суб'єктів соціально-педагогічної діяльності, у тому числі представників різних соціальних груп до створення відповідного середовища в мікросоціумі.

Вважаємо, що саме в такому середовищі відбувається осмислення глибинного взаємозв'язку духовної й творчої суті розвитку, усвідомлення того, що лише насичення духовно-творчим змістом усіх видів діяльності з обов'язковим виходом на конкретну соціально-значущу діяльність уможливорює ефективність усіх видів соціально-педагогічної роботи в контексті стимулювання соціальних груп до сталого прогресивного розвитку.

УДК 37.011.3 – 051

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

Л. М. Калашнікова, м. Харків

У тезах розглядаються вимоги до практичної складової педагогічної підготовки майбутнього вчителя; схарактеризовано важливість педагогічної практики в системі професійної підготовки фахівців педагогічної галузі, відзначається специфіка педагогічної діяльності майбутніх вчителів у виробничій практиці, розкриваються критерії і показники оцінювання результатів педагогічної практики студентів-практикантів, рівні розвитку практичних умінь майбутніх учителів.

Ключові слова: майбутні вчителі, підготовка, педагогічна практика, практичні уміння, досягнення студентів, підсумкова оцінка.

The paper focuses on the requirements for the practical component of future teachers' pedagogical training. The importance of training practice in the system of professional training of educational sector specialists has been characterized. The peculiarities of future teacher's pedagogical activity in training practice have been noted.